

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

รูปแบบการศึกษา

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงพรรณนาแบบหาความสัมพันธ์ (Correlation Descriptive Study) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุโรคปอด โรงพยาบาลเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ ผู้ป่วยสูงอายุโรคปอด ที่ขึ้นทะเบียนรักษา ในปี พ.ศ. 2553 ของโรงพยาบาลเขาวง ในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 52 คน กำหนดคุณสมบัติดังนี้

1. ได้รับการรักษามาแล้วเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 เดือน
2. มีสติสัมปชัญญะดี
3. สามารถตอบได้และสื่อความหมายเข้าใจ ประเมิน โดยใช้แบบวัด MMSE
4. ยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้ประชากรน้อยจึงศึกษาทั้งกลุ่มประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ข้อมูลทั่วไปที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ การศึกษา สถานภาพ ลักษณะครอบครัว พี่เลี้ยงผู้ดูแล ที่พักอาศัยของพี่เลี้ยงผู้ดูแล การได้รับการดูแลจากพี่เลี้ยง ปัญหาและอุปสรรคในการดูแลตนเอง และสิ่งที่ต้องการความช่วยเหลือ จากโรงพยาบาลหรือ พยาบาล

2. แบบสอบถามการสนับสนุนทางสังคมของผู้ป่วยสูงอายุโรคปอดเป็นแบบสอบถาม การสนับสนุนทางสังคมของผู้ป่วยโรค ที่สร้างโดย วราวุธ วงศ์บา (2552) โดยอาศัยแนวคิด ทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคมของ Schaefer et al. (1981) หาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .94 ลักษณะเป็นข้อคำถามสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุน ทางสังคม แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ การสนับสนุนทางด้านอารมณ์ การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร

การสนับสนุนด้านเครื่องมือ วัสดุสิ่งของหรือบริการ ลักษณะแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale)

3 ระดับ จำนวน 26 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน	คำถามเชิงบวก	คำถามเชิงลบ
เห็นด้วยมาก	3	1
เห็นด้วยน้อย	2	2
ไม่เห็นด้วย	1	3

คะแนนการสนับสนุนทางสังคมโดยรวมจะอยู่ในช่วง 0 ถึง 78 คะแนน คะแนนการสนับสนุนทางสังคมรายด้าน ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคมด้านอารมณ์ การสนับสนุนทางสังคมด้านข้อมูลข่าวสารและการสนับสนุนทางสังคมด้านเครื่องมือ วัสดุสิ่งของหรือบริการ อยู่ในช่วง 1 ถึง 3 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนนการสนับสนุนทางสังคมโดยรวมและรายด้านพิจารณาจากค่าเฉลี่ยคะแนนการสนับสนุนทางสังคมของแต่ละคน (คะแนนรวมหารด้วยจำนวนข้อ) โดยมีคะแนนเต็มอยู่ระหว่าง 1 ถึง 3 คะแนน แปลความหมายตามเกณฑ์แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยใช้หลักสถิติการหาค่าพิสัยของคะแนน (ค่าคะแนนสูงสุด - ค่าคะแนนต่ำสุด/ 3) (จุฬาลักษณ์ บารมี, 2551) และกำหนดช่วงคะแนนดังนี้

ระดับการได้รับการสนับสนุนทางสังคม	ช่วงคะแนน
ดี	2.35 - 3.00
ปานกลาง	1.68 - 2.34
น้อย	1.00 - 1.67

3. แบบสอบถามพฤติกรรม的自我ดูแลตนเองของผู้ป่วยสูงอายุวันโรคปอด เป็นแบบสอบถามพฤติกรรม的自我ดูแลตนเองของผู้ป่วยวันโรคที่สร้างโดย วรายุทธ วงศ์บา (2552) โดยอาศัยแนวคิดทฤษฎีการ自我ดูแลตนเองของ Orem (2001) หาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 ลักษณะเป็นข้อคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรม的自我ดูแลตนเอง แบ่งออกเป็น 6 ด้าน คือ การป้องกันการแพร่เชื้อ การรับประทานยารักษาวันโรค การป้องกันภาวะแทรกซ้อน อาการผิดปกติที่เกิดขึ้นหลังรับประทานยา การมาตรวจตามนัดของแพทย์ และการกำกับดูแลของพี่เลี้ยง ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตัดข้อคำถามด้านอาการผิดปกติที่เกิดขึ้นหลังรับประทานยาออกเนื่องจากไม่มีในรอบแนวคิดในการศึกษาในครั้งนี้ มีระดับการวัดเป็นช่วงสเกล (Interval Scale) คำถามเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ จำนวน 33 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

ปฏิบัติประจำ	ให้คะแนน 3 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	ให้คะแนน 2 คะแนน
ไม่ได้ปฏิบัติ	ให้คะแนน 1 คะแนน

คะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองโดยรวมจะอยู่ในช่วง 0 ถึง 99 คะแนน คะแนนพฤติกรรม การดูแลตนเองรายด้าน ได้แก่การป้องกันการแพร่เชื้อ การรับประทานยารักษาวัณโรค การป้องกัน ภาวะแทรกซ้อน การมาตรวจตามนัดของแพทย์และการกำกับดูแลของพี่เลี้ยง อยู่ในช่วง 1 ถึง 3 คะแนน

การแปลความหมายของคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองโดยรวมและรายด้านพิจารณา จากค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการดูแลตนเองของแต่ละคน (คะแนนรวมหารด้วยจำนวนข้อ) โดยมี คะแนนเต็มอยู่ระหว่าง 1 ถึง 3 คะแนน แปลความหมายตามเกณฑ์แบ่งเป็น 3 ระดับ โดยใช้หลักสถิติ การหาค่าพิสัยของคะแนน (ค่าคะแนนสูงสุด - ค่าคะแนนต่ำสุด/ 3) (จุฬาลักษณ์ บารมี, 2551)

และกำหนดช่วงคะแนนดังนี้

ระดับพฤติกรรมการดูแลตนเอง	ช่วงคะแนน
ดี	2.35 - 3.00
ปานกลาง	1.68 - 2.34
น้อย	1.00 - 1.67

การแปลค่าระดับความสัมพันธ์ (Magnitude หรือ Strength) ค่า r ที่ใกล้เคียง +1 หรือ -1 แสดงว่าตัวแปรทั้ง 2 ตัวมีความสัมพันธ์ต่อกันสูง (Burns & Grove, 1996 อ้างถึงใน จุฬาลักษณ์ บารมี, 2551) แบ่งระดับความสัมพันธ์ดังนี้

$r = 0.10$ ถึง 0.29	แสดงถึงการมีระดับความสัมพันธ์ต่ำ
$r = 0.30$ ถึง 0.50	แสดงถึงการมีระดับความสัมพันธ์ปานกลาง
r สูงกว่า 0.50	แสดงถึงการมีระดับความสัมพันธ์สูง

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้ป่วยสูงอายุวัณโรคปอดที่มีลักษณะใกล้เคียง กับกลุ่มตัวอย่างที่โรงพยาบาลห้วยผึ้ง จำนวน 30 คน นำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค พบว่า ด้านการสนับสนุนทางสังคม ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .74 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ (จุฬาลักษณ์ บารมี, 2551) และด้านพฤติกรรมการดูแลตนเอง ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .76 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับได้ (จุฬาลักษณ์ บารมี, 2551)

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

การพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างได้ดำเนินการทดลองโดยขั้นตอน

1. แนะนำตัวกับกลุ่มตัวอย่าง และชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย วิธีเก็บรวบรวมข้อมูล ประโยชน์ที่กลุ่มตัวอย่างจะได้รับ อธิบายให้เข้าใจว่าการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจของกลุ่มตัวอย่าง ในการสัมภาษณ์ผู้วิจัยได้ใช้คลินิกวัณโรคเป็นสถานที่ในการสัมภาษณ์ผู้ป่วยสูงอายุ วัณโรคปอดเพื่อให้มีความเป็นส่วนตัวมากที่สุดป้องกันความเสี่ยงในการถูกเปิดเผยข้อมูลของผู้ป่วยให้อิสระและเวลาในการตัดสินใจในการตอบคำถาม
2. แจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้านี้จะเก็บเป็นความลับ ไม่มีการแสดงชื่อผู้ป่วยหรือสถานบริการที่ผู้ป่วยเข้ารับบริการ
3. ผลการวิจัยจะเสนอในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดและนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการศึกษาวิจัยเท่านั้น กลุ่มตัวอย่างสามารถปฏิเสธหรือยุติการเข้าร่วมการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อการรักษาหรือบริการที่กลุ่มตัวอย่างได้รับ
4. เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีให้ความร่วมมือในการวิจัย ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างลงนามยินยอมในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัยแล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามแผนที่วางไว้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตจากคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เสนอต่อผู้อำนวยการ โรงพยาบาลเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ เพื่อชี้แจงรายละเอียดและขอความร่วมมือในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ศึกษาเข้าพบผู้อำนวยการ โรงพยาบาลเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ หัวหน้าพยาบาล โรงพยาบาลเขาวง เพื่อชี้แจงรายละเอียด และขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเดือนมีนาคม ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2554
3. ผู้ศึกษาเข้าพบพยาบาลประจำคลินิกวัณโรค โรงพยาบาลเขาวงเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล
4. ผู้ศึกษาทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนด แนะนำตัวขอความร่วมมือในการทำวิจัยกับกลุ่มตัวอย่าง ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำวิจัย ขั้นตอนการเก็บข้อมูล อธิบายการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง ตามรายละเอียดในแบบพิทักษ์สิทธิ (ภาคผนวก ข) หลังจากกลุ่มตัวอย่างให้ความยินยอม จึงให้เซ็นใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย หลังจากนั้นผู้วิจัยสัมภาษณ์ในแต่ละข้อคำถาม ซึ่งใช้เวลาในการสัมภาษณ์ ประมาณคนละ 35 นาที แล้วตรวจสอบ

ความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษานำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ลงรหัสและวิเคราะห์ประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปดังนี้

1. วิเคราะห์ ข้อมูลส่วนบุคคลในด้าน เพศ อายุ รายได้ การศึกษา สถานภาพสมรส ลักษณะครอบครัว พี่เลี้ยงผู้ดูแล ที่พักอาศัยของพี่เลี้ยงผู้ดูแลการได้รับการดูแลจากพี่เลี้ยง ปัญหาและอุปสรรคในการดูแลตนเองและสิ่งที่ต้องการความช่วยเหลือจากโรงพยาบาลหรือพยาบาล ด้วยการแจกแจงความถี่ และร้อยละ
2. วิเคราะห์ ข้อมูล การสนับสนุนทางสังคม และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยวัณโรค ด้วยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนเฉลี่ยของการสนับสนุนทางสังคมและคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้ป่วยวัณโรค โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)